

KIRMIZI KÖŞK'ÜN ESRARI

Pertev Şevket

Çeviri: Mahir Ünal Eriş

© KARAKARGA YAYINLARI 369

*Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü,
telif hakkı sahibinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.*

Kayıp Kitaplar Kütüphanesi-8
KIRMIZI KÖŞK'ÜN ESRARI

Genel Yayın Yönetmeni: Mustafa Kutlukhan Perker

Çeviri: Mahir Ünsal Eriş

Editör: Merve Kökten

Son Okuma: Devrim Yalkut

Kapak Tasarımı: Sedat Gösterikli

Sayfa Düzeni: Melike Doğan

Reklam ve Tanıtım Müdürü: Bilgen Ülgen

1. Baskı: Aralık 2021

ISBN: 978-625-7217-86-6

*İmtiyaz Sahipleri: Yelda Cumaloğlu, Mustafa Kutlukhan Perker
KaraKarga Yayınları, Destek Yayınları'nın alt kuruluşudur.*

Yayıncı Sertifika No. 13226

Adres: Abdi İpekçi Cad. No. 31/5

Nişantaşı / İstanbul

Tel. (0 212) 252 22 42

Faks: (0 212) 252 22 43

 karakarga.com

 info@karakarga.com

 [karakargayayinlari](https://www.facebook.com/karakargayayinlari)

 [karakargayayinlari](https://www.instagram.com/karakargayayinlari)

 [karakargayayin](https://twitter.com/karakargayayin)

Baskı: Deniz Matbaa Mücellit

Adres: Maltepe Mahallesi Hastane Yolu, Sokak

No. 1/6 Zeytinburnu - İstanbul

Tel. (0 212) 613 30 06

Matbaa Sertifika No. 48625

Destek Dukkan

Kayıp
Kitaplar
Kütüphanesi

*“Akıllara hayret verecek derecede harikulade vakalar, dünyada
misali görölmemiş inceliklerle dolu, şeytani zekâların bütün
kuvvetleriyle birbirleriyle çarpıştığı cinayetlere
sahne milli romandır.”*

Kitaba Dair Birkaç Söz

Kırmızı Köşk'ün Esrarı, bundan birkaç yıl önce sevgili Seval Şahin aracılığıyla elime geçtiğinde çok heyecanlandım. Bu eser “Osmanlı Polisîyeleri” üzerine bir proje fikrinin parçalarından biriydi. Ben de çevirmeye gönüllü oldum. Üstelik de oldukça ilginç bir hikâyeydi. Kitaba adını veren köşkte bir cinayet işleniyor ve ardından ortalık karışyordu. Hikâyenin bir yerinde işler öylesine sarp sarıyordu ki maktulün yeğeninin aklına olayı çözmesi için Sherlock Holmes'e telgraf çekip onu İstanbul'a çağırarak geliyordu. Üstelik bu büyük hafiye de ricayı kırmayarak İstanbul'u teşrif buyuruyordu. Kitabın büyüsunü kaçırmamak için daha fazla ayrıntı vermeyeceğim elbette. Ama bu kadarı bile benim, bu kitabı Osmanlı Türkçesinden çevirmem için hevesli olmama yetti. Ve “Kırmızı Köşk” macerası böylece başladı.

Bahsettiğim üzere, bu eser bir “Osmanlı Polisîyeleri” derlemesinin parçası olarak karşıma çıksa da *Kırmızı Köşk'ün Esrarı*'na bir Osmanlı polisiyesi demek yanlış olur. Çünkü cumhuriyet döneminde yazılmış ve yayımlanmış. Ancak bütün bunlar öyle bıçak sırtı bir noktada gerçekleşmiş ki kitap, yazı devrimine yetişememiş. Böyle olunca da eski yazıyla basılmış. Kitabın yazarı ise Pertev Şevket adında biri. Aynı yazarın çeşitli kütüphanelerde erişilebilen bir de *Yankesiciler Kraliçesi* adlı bir romanı daha var. Bu isim gerçek bir ad mı yoksa müstear mı, bunu maalesef ben bilmiyorum. Ancak *Kırmızı Köşk'ün Esrarı*'nın internette erişilebilen bazı kopyalarında yazarın adı “A. Lormeau”, tercüme edenin adı “Pertev Şevket” olarak görünüyor. Bunun neden yapıldığını bugünden anlamak güç. Çünkü eserin bir Fransız tarafından yazıldığına inanmak neredeyse imkânsız. Çünkü

yazar birçok yerde kendini öylesine gösteriyor ki yalnızca Osmanlı-Türk kültürel, sosyal hayatına dair ayrıntılarla değil gündelik hayatın çeşitli detaylarıyla da şaşırtıyor. Vapur ve tren saatlerinden, İstanbul'un kilit noktalarındaki esnaf adlarına, İzmir'in hatta daha da ayrıntılı söyleyeyim Kemeraltı'nın sokaklarından evin hizmetlilerinin konuşma biçimlerine, biri Arnavut, biri Bolulu iki farklı yöresel ağız denenmiş oldukça incelikli ayrıntıların Osmanlı-Türk dünyasına merak salmış, Oryantalist bir polisiye yazarının kaleminden çıktığına inanmak güç. Üstelik araştırmalarım esnasında böyle bir Fransız polisiye yazarına da ulaşamadım. Lormeau da zaten l'ormeau'dan* uydurulmuş bir yapma ad gibi görünüyor. Dolayısıyla yazarın kimliği bir muallak olarak okuyucunun hayal gücüne bırakıldı.

Kırmızı Köşk'ün Esrarı'nın zamanında tefrika edilerek yayımlandığını düşünmek için çok geçerli birtakım verilere sahibiz. Günlük ya da haftalık bir gazetede neşredilmiş olduğunu varsayarsak metinde frekansı hiç şaşmayan sıklıkta gizemler ve onların çözülüş döngüsü yerli yerine oturuyor. Süreli bir yayında vakayı/hikâyeyi takip eden okurun ilgisini taze tutmak için tefrikada böyle şeyler yapıldığını biliyoruz. Bu bağlamda tefrikaları, günümüzün televizyon ya da dijital platform dizilerine benzetmek çok yanlış olmaz sanırım. Bu yapımlarda da alıcının, izleyici ya da burada okur, hikâyeyle bağını koruması için merakı diri tutmak; alıcıdan alınan geri dönüşleri değerlendirerek kimi karakterleri, kimi olay ve katmanları öne çıkarmak ya da geri çekmek gibi şeylere sık başvurulur, malum. Hatta bu metinle geçirdiğim uzun sürelerin verdiği cüretle şunu söyleyebilirim ki bu eserde hikâyenin gidişatında bir başrolün öne çıkmasından özellikle kaçınılmıştır. O kadar ki vakanın çözümsüzlüğe doğru düğümlendiği bir noktada hikâyenin başkişisi değişiyor. Üstelik, tabirimi mazur görün, "ikinci sezon"da, *Kırmızı Köşk'ün Esrarı*'nda bu bölüm kitabın ikinci kısmı olarak nitelenmiş, oyuncu değişikliğiyle öne çıkarılan ikinci kahraman öyle dayanaksız bir hikâyeye bağlanarak icat ediliyor ki böyle şeyler ancak dizilerde

* Fransızca denizkulağı.

olur diye düşünmeden edemiyoruz. Meğer daha önce fark etmedikleri bir bahçıvan varmış da o ikinci kısmın kahramanı aslında oymuş gibi, daha önce hiç görmediğimiz, hiç zikredilmemiş bir birinci kısım karakterine atıf yapmak türünden zayıf teşebbüslerle olaylar birbirine bağlanmaya çalışılıyor. Öte yandan, vaka aslında 12. Bölüm'de çözülüyor 15. Bölüm'de ise mesele tamamen kapanıyor. Ondan sonrası, günümüzün algısıyla ele alacak olursak tam anlamıyla “ikinci sezon”. Okur da metni okuduğunda muhakkak bana hak verecektir. Yine de bu eserin klasik polisiye çok uygun bir eser olduğunu, tüm yenilikçi denemelere rağmen epey eski usul bir polisiye okuması sunduğunu rahatlıkla söyleyebilirim.

Eser, Cumhuriyet ilan edildikten sonraki dönemde yayımlanmış olsa da Cumhuriyet'in genç, coşkulu, idealist ve Batı'ya dönük havasını yansıtmaktan epey uzak. Bu bağlamda Cumhuriyet coşkusunun belki de İstanbul'a etkisinin Anadolu'nun geri kalan kısmına olduğundan çok daha ağır gerçekleştiğini düşünebiliriz. Bununla birlikte, karakterlerin son derece modern, hatta Avrupalı olarak işlendiklerini de belirtmek gerek. Üstelik söylediğimden, bir yerlerde bir Cumhuriyet ilan edilmiş ama İstanbul'un bundan haberi olmamış gibi bir anlam çıkmasını istemem. Metnin içinde böyle düşünülmesinin önüne geçebilecek türden çok güçlü ayrıntılar da var. Köşkte cereyan eden ve bir yanıla gerçeküstü görünen tuhaflıklar ne zaman gündeme gelse, hikâyenin en yaşlı kişilerinin bile tereddüt etmeden, “Cinler, periler devrinde miyiz canım?” gibi, “Bu zamanda da olanları cinlere hayaletlere bağlayacak değiliz ya!” gibi şeyler söyleyip her türden hurafeyi savuşturması bence dönemin ruhunu yansıtmaya açısından kıymetli.

Bir okur olarak bu türden önsözlerin pek okunmadığını bildiğimden biraz da işin teknik kısmından söz edip aradan çekileyim. Kitap önce Latin harflerine aktarıldı. İlk başta fikrimiz metni olduğu gibi bırakmak, okurun aşına olmayabileceği kelimeleri sayfa altlarında dipnotlar halinde vermektir. Ancak yüzlerce dipnot kitabı okur için oldukça kullanışsız hale getirecek gibi görünüyordu. Bu noktada karar değiştirerek sadeleştirmenin

daha iyi olacağını dűşündük. Merve Köken de benim hazırladığım tüm dipnotları tek tek metnin içine işleyerek sadeleştirilmiş metnin ortaya çıkmasını sağladı. Bu işe de Mesud Ata editörlük etti. İkisine de teşekkür ederim. Sadeleştirmede, çok güncel bir dil getirmediğimiz okurun dikkatini çekecektir. Bunu yaparken asıl sebep yazarın özgün biçimlerini korumaya çalışmak olsa da belli bir dil bütünlüğünü ve düzeyini tutturmak da amaçlarımızdan biriydi. Herkese keyifli okumalar.

Mahir Ünsal Eriş
Mortlake '21

BİRİNCİ KISIM

KATİLİN İZİ
ÜZERİNDE

The first part of the paper discusses the importance of the research and the objectives of the study. It then moves on to a literature review, which provides a background on the topic and identifies the gaps in the existing research. The methodology section describes the research design, data collection, and analysis. The results section presents the findings of the study, and the conclusion summarizes the main points and offers suggestions for future research.

The research was conducted in a systematic and rigorous manner, following the principles of good research practice. The data was collected from a representative sample of the population, and the analysis was carried out using appropriate statistical methods. The results of the study are presented in a clear and concise manner, and the conclusions are based on the evidence gathered.

The findings of the study have important implications for the field of research, and they provide valuable insights into the issues being studied. The research also highlights the need for further investigation in this area, and it offers suggestions for how this can be achieved.

In conclusion, the research has shown that there is a need for further investigation in this area, and it has provided valuable insights into the issues being studied. The findings of the study have important implications for the field of research, and they provide valuable insights into the issues being studied.

Maçanın Kızı

İzmirli bir tüccarın oğlu Hüseyin Macit Bey, İstanbul cinayet mahkemesinde savcı yardımcılığı için görevlendirilmişti. İzmir ilçelerinden birinde mahkeme azasıyken gösterdiği gayret ve iktidar dolayısıyla çarçabuk terfi etmiş, böyle mühim bir mevkie geçmişti.

Hüseyin Macit, güler yüzlü, sıcakkanlı bir gençti. Uzun boylu, sarışın, tam yaşı olan otuzunda gösterirdi. Arkadaşları arasında nezaket ve inceliğiyle şöhret olmuştu. Talebeyken on seneden fazla kaldığı İstanbul'a, tekrar geldiği için çok memnun olmuştu. Herkesin hayran olduğu manzaralara, tabiat güzelliklerine büsbütün âşıktı. Onun için her hafta ya Çamlıca'ya ya Adalar'a yahut Boğaziçi'ne bir gezinti yapar, akşamları memnun biçimde evine dönerdi. Burada kimsesi olmadığı için Taksim'de bir pansiyonda iki oda tutmuş, orada yaşıyor, gündüz yemeklerini İstanbul'da, geceleri de Beyoğlu'nda yiyordu.

7 Eylül Çarşamba günüydü. Öğle yemeği yemek üzere Sirkeci'deki lokantalardan birine girmişti. Sağa

sola bakındı. Boş yer yoktu. Dönüp çıkmak üzereydi ki garson ona dört kişilik masada oturan iki kişinin yanında yer gösterdi. Yan yana oturunca konuşmak icap etti. Sakallısı kendini takdim etti. İzmirli tüccar İsmail Şükrü Efendi... Meğerse bir hemşeriymiş. Diğer sakalı, bıyığı tıraşlısı da İsmail Şükrü Efendi'nin çiftliklerinin müdürüymüş. Hoşbeş ettiler. Konuştular. İsmail Şükrü Efendi, İstanbul'a işleri için ara sıra gelmekle beraber bu seferki ziyaretinin pek hususi bir mesele için olduğunu anlattı. İstirahat zamanlarını geçirmek için bir köşk, ama muazzam bir köşk satın almak istiyordu. Herkes bir fikir beyan etti. Kimi Yeşilköy'de, kimi Pendik'te olsun diyordu. İsmail Şükrü Efendi dedi ki:

- Tellalın biri salık verdi. Erenköy'nde bir Kırmızı Köşk varmış. Cumaya gidip göreceğiz. Macit Bey oğlum, sen de gelirsin değil mi?

Hüseyin Macit, böyle işleri pek de sevmezdi. Hem de ne çabuk laubali olunmuştu. "Oğlum" diyordu. Mühim bir meselenin çözümüyle meşgul olduğunu, kendisini affetmelerini rica etti. Adamlardan yakayı sıyırmayı başarmıştı.

İsmail Şükrü Efendi, çiftliklerinin müdürü ve tellal ile birlikte cuma günü Erenköy'ne gittiler. Köşk, Sahrayıcedit'i falan geçtikten sonra, İçerenköyü'ne gidilecek yolun üstündeydi. Etrafında başka hiçbir bina yoktu. Bahçe kapısından girilince sağda mutfak, arabalık, solda asıl köşkün binası vardı. Bahçesi gayet genişçeydi. Her türlü meyve ağacı, çam ve diğer ağaçlar vardı. Köşkün sahibi Süleyman Paşa

vefat etmişti. Köşkü onun mirasçıları satıyorlardı. Henüz uşak ve bahçıvana yol vermemişlerdi. Köşkü satın alan isterse bunları da devralabilecekti. Yukarı çıktılar. Salon, odalar güzeldi. Mobilyalar da satılıktı. İsmail Şükrü Efendi pek memnun oldu. Haphazır bir yer! Daha ne isterdi? Ertesi gün on yedi bin lirayı saydı. Köşke sahip oldu. Altmış yaşındaki Bolulu aşçı İbrahim Ağa, uşak Haşim ve karısı Zehra, bahçıvan, otuz yaşlarında kadar, orta hizmetine bakan bir kadın da bu sayede İsmail Şükrü Efendi'ye devredilmiş oldu.

Galiba on beş gün sonraydı. Hüseyin Macit, İsmail Şükrü Efendi'yle çiftliklerinin müdürü Necmi Bey'e yine postanenin önünde rast geldi. İzmirli tüccar diyordu ki:

- Oğlum köşkü aldık, yerleştik bile. Bu sefer gelmezsen darılırım. Cumaya muhakkak beklerim.

Hüseyin Macit bu defa kurtulamayacağını farkındaydı. Söz verdi. Başka çare yoktu. Bütün hafta ciddi bir mazeret çıksın diye de dua etti. Bunlar onun kendi zihniyetinde, kendi kafasında adamlar değildi. Sabahtan akşama kadar oturup ne konuşulabilirdi? Daha ikinci defa görüşüyorlardı. İsmail Şükrü Efendi, babasının dostu olduğunu iddia ettiği için bu kadar teklifsiz davranıyordu.

Cuma sabahı çaresiz Erenköyü'ne yollandı. İsmail Şükrü Efendi ve çiftliklerinin müdürü Necmi Bey, *Bu-ick* bir arabayla istasyonda bekliyorlardı. İsmail Şükrü Efendi gereksiz samimi bir biçimde soruyordu:

- Eee... Nasılsın bakalım efendi oğlum?

Çarşı içinden süratle geçiyorlardı. Hem uşak hem arabacı olan Haşim'in sürdüğü arabaya herkes takdirle bakıyordu. Köşke yaklaşıp da büyük bahçe kapısından girdikleri vakit Hüseyin Macit doğrusu gerek bahçeyi gerekse köşkü pek güzel buldu. İsmail Şükrü Efendi soruyordu:

- Macit Bey, bizim tekkeyi nasıl buldunuz?

- Çok güzel, çok güzel, diyordu. İçerenköyü'nün bu kadar hoş olacağına ihtimal vermezdim. Çünkü hiç gelmemiştim.

Merdivenden çıkarken ev sahibi:

- Şöyle salona gidelim de biraz laflayalım. Daha öğlen olmadı. Karnınız acıkmadı, değil mi, diyordu.

Salon yarı karanlıktı. Necmi Bey, pencere kapaklarını açtı. Macit, döşemelerin, mobilyaların büyük bir zevkle döşenmiş olduğunu gördü. İsmail Şükrü Efendi açılıyordu:

- Efendim, aslında salon biraz boş duruyor. Ama bu eşya Süleyman Paşadan devraldığımız eşyadır. Daha İzmir'den bir şey getirmedi. Hal böyle iken tamamıyla buraya nakledeceğim galiba. Çünkü burası bana çok yaradı. İzmir sıcak geliyor. Aslına bakılırsa pek ihtiyar değilim ama fazla hastalıklıyım. Onun için artık istirahatı çekilmek istiyorum.

Hüseyin Macit, duvarlarda bazı resimler gördü. Bakmak için ayağa kalktı. Eşyaları bir bir gözden geçirdi. Bunlardan kimisi İsmail Şükrü Efendi'nin de içinde bulunduğu gruplardı. İzmir'de sürgün avına, Kordon Boyu'nun, Karşıyaka'nın, Göztepe'nin, Bornova'nın manzaralarına ait fotoğraflar da vardı.

İki pencerenin arasına, bronz çerçevenin içerisinde bir genç kadın resmi asılmıştı. Acaba bu kimdi? Karısı mıydı, kızı mıydı? Genç adam kendi kendine “Çok güzel!” dedi. Bu yirmili yaşlarda görünen beyaz çehreli, tatlı bakışlı, parlak tenli bir kızcağızdı. Fotoğraftan pek anlaşılmıyordu ama sarışın olması lazımdı. Güzel kesilmiş saçları lüle lüle kıvrıktı. Hüseyin Macit düşünceye daldı. İsmail Şükrü Efendi hiç ailesinden bahsetmemişti. Evli mi, bekâr mıydı? Kızın elinde yüzük yoktu. Acaba genç yaşında ölmüş bir akrabaya mı aitti? Kızın düzgün hatları, tatlı bakışları Hüseyin Macit’in kalbine derin bir heyecan ve kalp çarpıntısı bahşetmişti. Şimdi, salonda kendini bu resimle yalnız zannediyordu. Elinden gelse bu fotoğrafa can verecek, onunla konuşacak, onun kim olduğunu öğrenecekti. Bu konu hakkında birden ev sahibinden bilgi istemek pek çığlık olacaktı. Bir saat kadar havadan sudan konuştular. Macit’in aklı fikri hep o resimdeydi. Sonra yemek odasına indiler. Hastalığından dolayı perhiz yapan İsmail Şükrü Efendi, siyasi, ticari bin bir mevzua dair seksen türlü söz buluyor da bu meseleye hiç temas etmiyordu. Yemeği bitirdiler, tekrar salona geçmişlerdi. Kahveleri içerken Hüseyin Macit hâlâ genç kızın resmine bakıyordu. İsmail Şükrü Efendi bu sefer işin farkına varmıştı:

- Nasıl Macit Bey, dedi, güzel kız değil mi?

Savcı yardımcısı hayretle ev sahibine döndü. Herhalde yanlış işitmiyordu.

- Evet, dedi, çok güzel. Kiminse Allah bağışlasın.

İsmail Şükrü Efendi ilave etti: